

Prostor

Víme z vlastních zkušeností, že orientace v prostoru je dosti nesnadné, zvláště v některých směrech. Děti se nesnadno učí rozpoznávat, co je vlevo a co vpravo; často trvá řadu let, než se přestanou plést. I když se naučí I když se naučíme rozeznávat svou pravici od levice, musíme se zároveň naučit, že u lidí před námi, kteří jsou obráceni k nám, je tomu jakoby obráceně. (Jiné potíže jsou zase, když si potřebujeme něco upravit před zrcadlem, a když totéž musíme udělat něškomu druhému.) Avšak i v přírodě nacházíme jakési zajímavé tendence k nesymetričnosti, např. v levotočivosti a pravotočivosti nejrozmanitějších „realizovaných křivek“, např. rostlinných úponků, ulit měkčů apod. – Za určitých okolností se můžeme zmýlit dokonce pokud jde o rozdíl „nahoru“ a „dolů“, i když ve většině případů nám to usnadňuje smysl pro gravitaci (nejsme-li postiženi nefunkčností hlemýždě v uchu): jsme třeba uvyklí do vyšších pater jezdit výtahem, a podobně jezdit také dolů do přízemí. Děláme to už automaticky, myslíme na něco jiného a s úmyslem sjet dolů stiskneme omylem tlačítko poschodí, kde nastupujeme – prostě proto, že jsme zvyklí automaticky volit tlačítko, když chceme jet nahoru. Situace, kdy stojíme v nepohybující se kabině, nás jakoby odpojuje od kontaktů se širším okolím, takže naše automatické reakce nemají oč se opřít, pokud aspoň okrajově, ale zřetelně nemyslíme na to, kterým směrem vlastně jedeme. – Tažní ptáci se orientují asi podle magnetických siločar, pro které jiné bytosti, např. lidé, nejsou (dost) vnímaví. Apod. Zkrátka orientace v prostoru je nesnadná, pokud se nemůžeme náležitě opřít o něco, čím ten prostor je strukturován, specifikován, zkrátka „před-připraven“ pro naši vnímavost. Prostor „sám“ tedy vlastně nevnímáme a vnímat nedovedeme. Ale to ještě zdaleka neznamena, že prostor není „ničím“, že to je jen otázka našeho subjektivního přístupu (eventuelně, jak měl za to Kant, jakéhosi „apriori“ našeho smyslového vnímání).

(Praha, 050413-1.)